

УДК 37.091.3:373.2

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2024.4.3>**Світлана ЗАМРОЗЕВИЧ-ШАДРИНА**

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, svetlana15050@ukr.net
ORCID: 0000-0003-0138-3587

Юлія СЕМЕНЯКО

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти, Бердянський державний педагогічний університет, yulia.nazaruk@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4925-7662

Людмила ПЕРЕТЯГА

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, LPeretyagaVVMakarov@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3686-2601

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

У статті досліджується вплив цифровізації на підготовку здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта». Розглянуто основні цифрові інструменти, які використовуються у процесі навчання, та їхній вплив на формування професійних компетентностей майбутніх вихователів. Проаналізовано переваги та виклики, пов'язані з інтеграцією цифрових технологій у освітній процес, а також окреслено перспективи їх використання для забезпечення якісної підготовки фахівців у сфері дошкільної освіти.

Мета дослідження: проаналізувати вплив цифровізації на підготовку здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта», виявити ключові аспекти цифрових технологій та окреслити їхню роль у формуванні нових підходів до професійної діяльності майбутніх фахівців.

Методологія дослідження базується на загальнонаукових методах, таких як аналіз, систематизація та узагальнення, які застосовувалися для проведення всебічного аналізу впливу цифровізації на підготовку здобувачів освіти спеціальності «Дошкільна освіта».

Наукова новизна дослідження полягає у всебічному теоретичному аналізі розвитку сучасних цифрових технологій у систему підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти, що має значення як для розвитку теорії педагогіки, так і для практичної діяльності у сфері дошкільного виховання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Цифровізація значно змінює процес підготовки здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта», відкриваючи нові можливості для розвитку професійних компетентностей та підвищення якості освітнього процесу. Інтеграція цифрових технологій сприяє створенню більш ефективного, індивідуалізованого та інтерактивного освітнього середовища. Однак, для повноцінної реалізації потенціалу цифровізації необхідно долати ряд викликів, таких як забезпечення технологічної бази та підвищення цифрової грамотності викладачів. Перспективами подальших досліджень вбачаємо у вивченні впливу інтерактивних платформ на розвиток професійних компетентностей майбутніх вихователів.

Ключові слова: освітній процес, цифрові технології, компетентності, майбутні вихователі, здобувачі освіти, заклади вищої освіти, дошкільна освіта.

Svitlana ZAMROZEVYCH-SHADRINA, Yuliia SEMENIAKO, Liudmyla PERETIYANA. THE IMPACT OF DIGITALISATION ON THE TRAINING OF APPLICANTS FOR THE SPECIALITY "PRESCHOOL EDUCATION"

The article examines the impact of digitalisation on the training of applicants for the speciality «Preschool Education». The main digital tools used in the learning process and their impact on the formation of professional competencies of future educators are considered. The advantages and challenges associated with the integration of digital technologies into the educational process are analysed, and the prospects for their use to ensure quality training of specialists in the field of preschool education are outlined.

The purpose of the study is to analyse the impact of digitalisation on the training of applicants for the speciality 'Preschool Education', to identify key aspects of digital technologies and to outline their role in shaping new approaches to the professional activities of future specialists.

The research methodology is based on general scientific methods, such as analysis, systematisation and generalisation, which were used to conduct a comprehensive analysis of the impact of digitalisation on the training of students majoring in Preschool Education.

The scientific novelty of the study lies in a comprehensive theoretical analysis of the development of modern digital technologies in the system of training of pedagogical personnel for preschool education, which is important for the development of the theory of pedagogy and for practical activities in the field of preschool education.

Conclusions and Prospects for Further Research. Digitalisation significantly changes the process of training applicants for the speciality 'Preschool Education', opening up new opportunities for the development of professional competencies and improving the quality of the educational process. The integration of digital technologies contributes to the creation of a more effective, individualised and interactive educational environment. However, in order to fully realise the potential of digitalisation, it is necessary to overcome a number of challenges, such as ensuring the technological base and improving the digital literacy of teachers. We see prospects for further research in studying the impact of interactive platforms on the development of professional competences of future teachers.

Key words: educational process, digital technologies, competences, future teachers, students, higher education institutions, preschool education.

Основна частина дослідження. В умовах інформатизації суспільства освіта набуває особливого значення. Вона перестає бути лише засобом передачі суспільного досвіду, трансформуючись завдяки впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій та цифровізації освітнього процесу в ключовий чинник розвитку особистості та її самореалізації. Сучасна освіта спрямована на підготовку індивіда до життя у XXI столітті, де інформаційно-цифрове середовище стає невід'ємною складовою існування та діяльності в усіх сферах соціального життя. Впровадження цифрових технологій у закладах вищої освіти значно впливає на процес підготовки здобувачів, зокрема спеціальності «Дошкільна освіта». Інформаційні технології стали невід'ємною частиною освітнього процесу, що зумовлює потребу у впровадженні нових методів та засобів навчання, які сприяють розвитку професійних компетентностей майбутніх вихователів [2].

Варто відзначити, що цифровізація освіти постає імперативом реформування освітньої галузі, головним і першочерговим завданням ефективного розвитку інформаційного суспільства в Україні. Цифровізація освіти залежить від об'єктивних умов і сучасних тенденцій розвитку суспільства 4.0, неможлива без урахування світових трендів [3].

Формування компетентного фахівця у сфері дошкільної освіти є однією з найважливіших проблем сучасної педагогічної реформи. У роботах науковців, зокрема Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініча, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Загородньої, Т. Поніманської, Г. Сухорукової, розглядаються різноманітні аспекти розвитку професійної компетентності майбутніх вихователів. Проблематика використання освітніх інформаційних технологій у освітньому процесі відображена в роботах В. Бикова, С. Заборовської, О. Спіріна, М. Жалдака, С. Жданова, К. Осадчої, Л. Карташової, С. Машбиця, Н. Морзе, С. Ракова, Т. Солодкої, І. Смирнової, А. Квятковської та інших.

Діджиталізація активно проникає у дошкільну, шкільну, професійно-технічну та вищу освіту, з використанням віртуальних та хмарних технологій в освіті, онлайн-кур-

сів та електронних підручників. Тенденція до більш широкого використання цифрових технологій відображається у значному збільшенні її обсягів та посиленні уваги до впровадження спектру освітніх послуг, що пропонуються закладами освіти.

В Україні цифрові технології широко впроваджуються в освітніх закладах. На думку науковців, викладачі мають позитивний досвід використання таких технологій і розглядають їх як невід'ємну складову як очного, так і дистанційного освітнього процесу [3]. Зокрема, Національна академія педагогічних наук України розробила освітню систему «Освіта та піклування» та освітню платформу «Дошкільна освіта України: освіта і піклування» (<https://mr-leader.com/ua>), яка призначена для використання в дитячих садках, дошкільних групах, а також для батьків, які бажають займатися з дітьми вдома. Цифровий контент платформи містить 52 серії матеріалів на рік для кожної вікової групи та розподілений на 4 кластери: 2–3 роки, 3–4 роки, 4–5 років та 5–6 років.

Проаналізувавши ряд наукових досліджень та педагогічних спостережень, зазначимо, що цифровізація освітнього процесу змінює традиційні методи навчання та підходи до підготовки майбутніх фахівців. Важливо зазначити наступні акценти [2; 3; 4; 6]:

1. Використання цифрових ресурсів у навчанні. Цифрові платформи, мультимедійні ресурси та інтерактивні навчальні матеріали сприяють покращенню якості навчання. Здобувачі спеціальності «Дошкільна освіта» отримують доступ до онлайн-курсів, відеозанять, що дозволяє розвивати професійні навички у більш інтерактивний спосіб. Це сприяє розширенню можливостей для самостійного навчання та використання нових форм взаємодії між викладачами та здобувачами.

2. Інтеграція технологій у педагогічну практику. Цифровізація дає змогу здобувачам спеціальності «Дошкільна освіта» використовувати сучасні технології під час педагогічної практики. Майбутні вихователі мають можливість використовувати інтерактивні дошки, планшети, спеціалізовані мобільні додатки та онлайн-платформи для створення та проведення занять з дітьми дошкільного віку.

Це допомагає їм більш ефективно планувати освітні заходи, розвивати креативні методи навчання та забезпечувати індивідуальний підхід до кожної дитини.

3. Розвиток цифрової компетентності майбутніх вихователів. Цифровізація вимагає від сучасного вихователя не лише вміння користуватися технологіями, але й розуміння, як інтегрувати їх у освітній процес. Здобувачі спеціальності «Дошкільна освіта» навчаються використовувати цифрові засоби для створення освітнього контенту, комунікації з колегами та батьками, а також для організації освітнього середовища, яке відповідає потребам сучасних дітей. Формування цифрової компетентності є важливим завданням, що забезпечує успішну інтеграцію технологій у майбутню професійну діяльність. У Педагогічній конституції Європи зазначено, що сучасні освітяни повинні володіти високою професійною компетентністю, активно займатися саморозвитком, ділитися власним досвідом, ефективно будувати комунікацію та встановлювати різні зв'язки для досягнення успіху в своїй діяльності [7].

Аналіз наукових розвідок [1; 3; 2; 4] свідчить про значні переваги цифровізації у підготовці фахівців з дошкільної освіти, зокрема:

– Інтерактивність та залученість. Цифрові засоби дозволяють зробити процес навчання більш захопливим та динамічним. Інтерактивні завдання та мультимедійні матеріали підвищують рівень мотивації здобувачів до навчання та сприяють глибшому розумінню навчального матеріалу [4].

– Індивідуалізація освітнього процесу. Цифрові технології дозволяють адаптувати навчальні матеріали під потреби конкретного здобувача, що сприяє підвищенню ефективності навчання. Використання персоналізованих освітніх програм допомагає кожному здобувачеві опанувати знання та навички у власному темпі [2].

– Дистанційне навчання та гнучкість. Цифрові платформи дають змогу організувати дистанційне навчання, що стало особливо актуальним під час пандемії COVID-19. Це забезпечує гнучкість у виборі часу та місця навчання, а також дозволяє студентам поєднувати навчання з практичною діяльністю [6].

Варто зазначити, що педагогічна практика з використанням цифрових технологій дозволяє здобувачам освіти не лише опанувати сучасні засоби навчання, а й адаптувати їх до потреб дітей дошкільного віку. Це включає інтеграцію інтерактивних навчальних платформ, цифрових додатків для розвитку мов-

лення, логіки та творчих здібностей, а також використання онлайн-ресурсів для організації занять. Такий підхід сприяє розвитку у майбутніх вихователів навичок критичного мислення та вміння аналізувати освітні цифрові інструменти, що є важливими для ефективної роботи в умовах сучасного інформаційного суспільства. Використання цифрових технологій під час педагогічної практики допомагає формувати у здобувачів освіти професійну гнучкість та здатність адаптуватися до нових вимог освітнього середовища. Крім того, інтеграція цифрових інструментів у процес роботи з дітьми сприяє підвищенню мотивації до навчання у дошкільників, що в свою чергу позитивно впливає на загальний розвиток дитини [8]. Це дозволяє підготувати майбутніх фахівців до роботи у цифровому освітньому просторі, що є важливим етапом у забезпеченні їхньої професійної готовності до викликів сучасної дошкільної освіти.

Педагогічний досвід та наукові дослідження вказують на те, що незважаючи на численні переваги, цифровізація ставить перед системою освіти ряд викликів:

– Необхідність постійного оновлення технічної бази закладу освіти. Для ефективної підготовки фахівців необхідно забезпечити доступ до сучасних технологій та програмного забезпечення. Це вимагає значних фінансових ресурсів та технічного супроводу.

– Потреба у підвищенні цифрової грамотності викладачів. Впровадження цифрових технологій потребує від викладачів високого рівня цифрової грамотності, а також готовності до постійного навчання та вдосконалення своїх навичок у роботі з цифровими інструментами.

– Проблеми з адаптацією до нових форматів навчання. Не всі здобувачі освіти та викладачі готові до переходу на цифрові форми навчання. Це може створювати труднощі у взаємодії та сповільнювати процес засвоєння нових технологій.

З деяких пір помітної значимості набуває проблема розвитку цифрових компетентностей у здобувачів освіти спеціальності «Дошкільна освіта». Цифрові компетентності для вихователів передбачають вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для планування, організації та проведення освітнього процесу, а також для комунікації з батьками та колегами. Це також включає вміння адаптувати навчальні матеріали для дітей з використанням цифрових ресурсів, забезпечувати безпеку дітей в інтернет-середовищі та формувати у дітей первинні навички роботи з цифровими пристроями.

Крім того, розвиток цифрових компетентностей допомагає майбутнім вихователям стати більш адаптивними до нових освітніх викликів та використовувати сучасні підходи в навчанні, такі як інтерактивні презентації, навчальні програми та онлайн-платформи [2]. Це сприяє розвитку критичного мислення, креативності та здатності вирішувати проблеми, що є важливими для сучасного педагога.

Проаналізуємо, які цифрові компетентності необхідно розвивати у майбутніх вихователів: цифрова грамотність, а саме вміння працювати з комп'ютером, різними програмними продуктами, інтернетом; педагогічні технології (здатність використовувати цифрові інструменти для організації навчального процесу, створення навчальних матеріалів); комунікативні компетентності (вміння ефективно спілкуватися в цифровому середовищі, використовувати різні формати онлайн-взаємодії); критичне мислення (здатність оцінювати достовірність інформації, що знаходиться в мережі Інтернет, та вибирати відповідні навчальні ресурси).

Отже, на основі аналізу широкого кола джерел і наукових праць із досліджуваної проблеми домінантою в їх концептуальному осмисленні визначено те, що цифровізація займає значне місце у підготовці здобувачів освіти спеціальності «Дошкільна освіта» та стає невід'ємною складовою їх підготовки, покращує професійну компетентність і дозволяє відповідати на виклики сучасного цифрового світу.

Мета дослідження: проаналізувати вплив цифровізації на підготовку здобува-

чів спеціальності «Дошкільна освіта», виявити ключові аспекти цифрових технологій та окреслити їхню роль у формуванні нових підходів до професійної діяльності майбутніх фахівців.

Методологія дослідження базується на загальнонаукових методах, таких як аналіз, систематизація та узагальнення, які застосовувалися для проведення всебічного аналізу впливу цифровізації на підготовку здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта»

Наукова новизна дослідження полягає у всебічному аналізі розвитку сучасних цифрових технологій у систему підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти, що має значення як для розвитку теорії педагогіки, так і для практичної діяльності у сфері дошкільного виховання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Цифровізація значно змінює процес підготовки здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта», відкриваючи нові можливості для розвитку професійних компетентностей та підвищення якості освітнього процесу. Інтеграція цифрових технологій сприяє створенню більш ефективного, індивідуалізованого та інтерактивного освітнього середовища. Однак, для повноцінної реалізації потенціалу цифровізації необхідно долати ряд викликів, таких як забезпечення технологічної бази та підвищення цифрової грамотності викладачів. *Перспективами подальших досліджень* вбачаємо у вивченні впливу інтерактивних платформ на розвиток професійних компетентностей майбутніх вихователів.

Література:

1. Бондарчук О. Розвиток soft skills майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 2021. 5–13. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-61-5-13>
2. Гавриш Н. В. Інтеграційні процеси в системі дошкільної освіти. *Вісник Дніпропетровського ун-ту економіки та права ім. Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2011. № 1 (1). С. 16–20.
3. Найдюк І. С. Підготовка майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти до впровадження STREAM-технологій у практичну діяльність. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. №4(32). С. 1052–1060.
4. Ніколаеску І., Степанова Н. Забезпечення готовності майбутніх вихователів до реалізації сучасних форм методичної роботи в умовах закладу дошкільної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. 12(7), 63–68. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i7-009>
5. Ніколаеску І., Шинкарьова.В. Цифровізація освіти як сучасна вимога інформаційного суспільства. *Перспективи та інновації науки*. 2022. 2 (7).
6. Прибилова В. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*. 2017. № 4.
7. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула. Вища освіта України. 2013. No 3. С. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17(дата звернення: 15.10.2024).
8. Rudnik Y. Development of the first educational level 012 Preschool education speciality students' digital literacy skills within the discipline “Modern Technologies of Teaching a Foreign Language to Preschool Children”. Electronic scientific professional publication “Open Educational e-Environment of the Modern University.2022. 13. 122–128.